

**MINISTRIA E ARSIMIT DHE SHKENCËS
BYROJA PËR ZHVILLIMIN E ARSIMIT**

KULTURA URBANE
(AKTIVITETET PROJEKTUESE)

Shkup, 2005

1. EMRI I AKTIVITETIT PROJEKTUES: KULTURA URBANE

2. NEVOJITET

Aktivitetet projektuese në mënyrë gjenerale paraqesin edukim dhe aftësim të të rinjëve për identifikimin dhe hulumtimin e vlerave jetësore, të prezentuara nëpërmjet kulturës dhe organizimit të bashkësisë njerëzore në përgjithësi.

Përmes aktiviteteve të kulturës urbane i riu i njeh vlerat njerëzore, mëson për t'i identifikuar ato, t'i respektojë dhe t'i zhvillojë, me çka aftësohet për vetëidentifikim.

Aktivitetet projektuese janë zgjedhore dhe janë të përfshiera në katër vitet në arsimin e mesëm - gjimnaz. Përmbajtjet nga kultura urbane janë të lidhura në katër vitet. Por, çdo nxënës, sipas zgjedhjes individuale, mund të inkuadrohet në çfarë do viti në praktikimin e këtyre aktiviteteve.

Aktivitetet duhet të jenë mësimdhënëse, edukative dhe argëtuese dhe të drejtohen drejtë përgatitjes të të rinjëve për jetë në shoqërinë demokratike.

3. QËLLIMET E AKTIVITETEVE PROJEKTUESE

3.1. QËLLIMET E PËRGJITHSHME

-Udhëzime për të rinjtë drejtë hulumtimit dhe identifikimit të vlerave jetësore të njeriut, të shprehura dhe të prezentuara përmes kulturës dhe organizimit të bashkësisë njerëzore.

- Aftësimi i nxënësve për t'i vërejtur kontinuitetin në zhvillimin e qyteteve dhe kulturës urbane në përgjithësi.

- Njohja e nxënësve me vlerat themelore etike dhe estetike.

- Njohja e nxënësve me pasuri kulturore të qytetit të tyre.

- Njohja e nxënësve me organizimin dhe funksionimin e shoqërisë demokratike.

- Përmendja e propozimeve për jetë në shoqëri qytetare dhe demokratike në Republikën e Maqedonisë.

- zhvillimi i vetëdijes qytetare dhe tolerancës tek të rinjtë.

- Zhvillimi i mendimit dhe kulturës të lirë për dialog te të rinjtë.

- Të zhvilluarit e vetëdijes për perspektivën e qytetit dhe jetës urbane kulturore në kushte të demokracisë kulturore.

- Prezentimi i vlerave të përgjithshme civilizuese gjatë historisë.

- Zhvillimi i propozimeve dhe zgjidhjes për përparim të mjedisit urban.

- Gjetja e moduleve për mësim atraktiv dhe efikas.

3.2. QËLLIME TË VEÇANTA

- Zhvillimi i hapur i vetëdijes demokratike qytetare.

- Zhvillimi i interesimit të nxënësit për pasurinë e lëvizshme dhe të palëvizshme.

- Aftësimi i nxënësit për dialog të mbajtur dhe tolerant.

- Aftësimi i nxënësit për të shprehur saktë me gojë dhe me shkrim.

- Aftësimi i nxënësit për paraqitje publike.

- Aftësimi i nxënësit për bashkëpunim me bashkëpjesëmarrësit të grupit.

- Zhvillimi i ambicjeve për arritje më të lartë të qëllimeve akademike dhe standardeve.
- Zhvillimi i tolerancës për idetë dhe për qëndrimet jetësore të tjerëve.
- Zhvillimi i kuptimit për vëzhgim, përparim të ambientit urban ku jeton nxënësi.

4. LËMI DHE TEMA

I. KULTURA DHE CIVILIZIMI

KULTURA NË ANTIKË

- * Rëndësia e kulturës dhe civilizimit
- * Çka është Antika
- * Lindja e kulturës antike në tokën evropjane
- * Rrënjët e kulturës evropjane
- * Ndikimi i kulturës antike në lëvizjet kulturore bashkëkohore

KULTURA NË MESJETË DHE NË RENESANSË

- * Karakteristikat themelore të kulturës në Mesjetë
- * Rëndësia dhe ndikimi i Renesansës
- * Karakteristikat e kulturës në periudhën mesjetare në territorin e Republikës së Maqedonisë.
- * Ndikimi i kulturës Mesjetare në lëvizjet e kulturës bashkëkohore
- * Ndikimi i Renesansës në formimin e vlerave kulturore bashkëkohore

KULTURA NË SHEKULLIN E RI

- * Karakteristikat themelore të kulturës në shekullin e ri
- * Lindja e demokracisë së re shekullore
- * Karakteristikat themelore të shoqërisë qytetare
- * Karakteristikat e kulturës së Shekullit të ri në territorin e Republikës së Maqedonisë
- * Ndikimi i demokracisë së reshekullore në zhvillimin e vlerave kulturore të shoqërisë qytetare

KULTURA NË PERIUDHËN BASHKËKOHORE

- * Karakteristikat themelore të kulturës bashkëkohore
- * Zhvillimi i demokracisë bashkëkohore
- * Karakteristikat themelore të shoqërisë bashkëkohore qytetare
- * Karakteristikat e kulturës bashkëkohore në republikën e Maqedonisë
- * Ndikimi i demokracisë bashkëkohore në zhvillimin e vlerave kulturore në shoqërinë qytetare

QËLLIME KONKRETE PËR LËMINË

Hulumtimi i rëndësisë dhe historia e termineve : kultura dhe civilizimi.

Hulumtimi i rolit të përparimit kulturor dhe civilizues të njerëzimit përmes shekujve.

Hulumtimi i nevojës nga kultivimi i zakonshëm dhe përparimi i përfitimeve civilizuese.

Njohja e rrënjëve të kulturës evropjane.

Hulumtimi i ndikimit të kulturës antike, mesjetare dhe shekullit të ri në zhvillimin dhe karakteristikat themelore të kulturës bashkëkohore evropjane.

Hulumtimi i karakteristikave themelore të kulturës në Mesjetë.

Hulumtimi i rëndësisë kulturore në kohën e Renesansës.

Hulumtimi i lëvizjeve themelore kulturore në Mesjetë në territorin e R. Maqedonisë.

Hulumtimi i ndikimit në lëvizjet kulturore mesjetare në zhvillimin e kulturës evropjane.

Hulumtimi i ndikimit i kulturës së renesansës në zhvillimin e kulturës evropjane.

Hulumtimi i karakteristikave themelore të kulturës në Shekullin e ri.

Hulumtimi i kuptimit të krijimit të shoqërisë demokratike në kohën e shekullit të ri si fundament dhe karakteristikat themelore të lëvizjeve të shoqërisë së re shekullore.

Hulumtimi i lëvizjeve themelore kulturore të Shekullit të ri në territorin e R. Maqedonisë.

Hulumtimi i ndikimit i edukimit të shoqërisë demokratike nga Shekulli i ri përmes zhvillimit të kulturës evropjane.

Hulumtimi i karakteristikave themelore të kulturës bashkëkohore.

hulumtimi i rëndësisë të zhvillimit të demokracisë bashkëkohore.

Hulumtimi i karakteristikave themelore në shoqërinë bashkëkohore qytetare.

Hulumtimi i karakteristikave të kulturës bashkëkohore në R. e Maqedonisë.

II. QYTETI DHE QYTETARI

QYTETET DHE SHTETET NË ANTIKË

- * Ngjarjet e qyteteve dhe shteteve antike
- * Qytete më të njohura në periudhën antike
- * Organizimi i qyteteve antike
- * Qytetet antike në territorin e R: së Maqedonisë
- * Ngjarjet dhe zhvillimi i demokracisë në Antikë

II. QYTETET NË MESJETË DHE NË RENESANSË

- * Karakteristikat themelore të qyteteve mesjetare
- * Zhvillimi i qyteteve në periudhën e Renesansës
- * Qytete më të njohura në periudhën e Mesjetës dhe Renesansës
- * Koncepte të reja urbanistike në periudhën e Renesansës
- * Karakteristikat e qyteteve në Mesjetë në territorin e R. së Maqedonisë

QYTETET NË SHEKULLIN E RI

- * Karakteristikat themelore të shekullit të ri
- * Zhvillimi i qyteteve në shekullin e ri
- * Qytete më të njohura në shekullin e ri
- * Koncepte të reja urbanistike në Shekullin e ri
- * Zhvillimi i qyteteve në territorin e R. Maqedonisë në Shekullin e ri

QYTETET NË PERIUDHËN BASHKËKOHORE

- * Karakteristikat themelore të qyteteve bashkëkohore
- * Zhvillimi i qyteteve bashkëkohore
- * Qytete më të njohura bashkëkohore
- * Koncepte bashkëkohore urbanistike

*** Zhvillimi bashkëkohor në qytetet e Republikës së Maqedonisë**

QËLLIME KONKRETE PËR LËMINË

Hulumtim i arsimit dhe zhvillimi i qyteteve antike, mesjetës, renesansës, shekullit të ri dhe qyteteve bashkëkohore.

Hulumtimi i organizatës dhe funksionimi i qyteteve në mesjetë dhe renesansë

Hulumtimi i rëndësisë të paraqitjes të koncepteve të reja urbanistike në periudhën e renesansës.

Njohja me pjesët e qyteteve më të njohura në antikë: (Athina, Sparta, Milet, Roma, Aleksandria, Kartagina etj)

Hulumtimi i organizimit dhe funksionimit i qyteteve antike, mesjetare, renesansës, shekullit të ri dhe qyteteve bashkëkohore.

Hulumtimi i rrënjëve të demokracisë dhe përgatitja për jetë në shoqëri demokratike.

Hulumtim për pamjen e qyteteve të shekullit të ri.

Hulumtimi i lëvizjeve themelore ekonomike, lindja dhe zhvillimi i tregtisë në periudhën e renesansës.

Hulumtimi ligjdhënës në zhvillimin ekonomik si shkak për urbanizimin në shekullin e ri.

Hulumtimi i qyteteve më të njohura në periudhën e shekullit të ri

Hulumtimi për organizimin dhe funksionimin e qyteteve në shekullin e ri.

Hulumtimi i jetës së njerëzve dhe zhvillimi i qyteteve në kohën e shekullit të ri në territorin e R.M, me theks të veçantë përmes pamjes së qytetit ku jetojnë nxënësit.

Hulumtim në pamjen dhe funksionimin e qytetit në shekullin e ri.

Hulumtim për shkaqet kryesore për lindjen e demokracisë së re shekullore.

Hulumtim për lëvizjet themelore ekonomike, lindja dhe zhvillimi i tregtisë në periudhën e shekullit të ri.

Hulumtimi për jetën dhe zakonet e njerëzve në territorin e Maqedonisë.

Maqedonija në periudhën e shekullit të ri.

Hulumtimi i esencës të veprimtarisë ekonomike dhe proceset ekonomike në shekullin e ri.

Hulumtimi i procesit për krijimin e kulturës botërore.

Hulumtimi i lëvizjeve themelore ekonomike, automatizimi dhe kompjuterizimi i prodhimit dhe krijimi i tregut botëror.

Hulumtimi i ndikimit të demokracisë bashkëkohore përmes zhvillimit të vlerave kulturore në shoqërinë qytetare.

Hulumtim për karakteristikat themelore të qyteteve bashkëkohore.

Hulumtim për zhvillimin e qyteteve themelore.

Hulumtimi i ligjeve të zhvillimit të qendrave më të njohura urbane.

Hulumtimi për karakteristikat e koncepteve bashkëkohore urbanistike.

Hulumtimi për karakteristikat të zhvillimit bashkëkohor të qyteteve në RM dhe t'i udhëzojë ta hulumtojnë qytetin e tyre.

Të njihet me ngjarjen, zhvillimin dhe popullatën e qyteteve bashkëkohore.

Të njihet me kushtet shoqëro-ekonomike që e kushtëzojnë zhvillimin e qyteteve bashkëkohore.

Të njihet me pamjen dhe zhvillimin e qendrave më të njohura bashkëkohore urbane.

Të njihet me rëndësinë dhe karakteristikat e koncepteve urbane bashkëkohore.

Të njihet me zhvillimin e qyteteve në Republikën e Maqedonisë, me theks të veçantë në qytetin ku jeton dhe mëson nxënësi.

III. ARKITEKTURA DHE URBANIZMI

ARKITEKTURA NË ANTIKË

***Karakteristikat themelore të arkitekturës antike**

*** Ndërtime të njohura në periudhën antike.**

*** Të gjeturat arkeologjike nga periudha antike në territorin e RM**

*** Përmendoret kulturoro-historike nga antika në territorin e RM**

ARKITEKTURA NË MESJETË DHE NË RENESANSË

*** Karakteristikat themelore të arkitekturës mesjetare**

*** Karakteristikat themelore të arkitekturës së renesansës**

*** Kuptimësimi i vendit urbanistik dhe infrastruktura urbane në periudhën e renesansës**

* Përmendoret kulturore-historike në Mesjetë në territorin e RM.

ARKITEKTURA NË MESJETË

*Karakteristikat themelore të arkitekturës në shekullin e ri

* Stilet më të njohura arkitektonike të arkitekturës së shekullit të ri

* Ndërtime të njohura të arkitekturës së shekullit të ri

* Kuptimësimi i vendit urban dhe infrastrukturës urbane në shekullin e ri.

* Përmendoret kulturore-historike të shekullit të ri në territorin e RM.

ARKITEKTURA BASHKËKOHORE

*Karakteristikat themelore të arkitekturës bashkëkohore

*Stile më të njohura të arkitekturës bashkëkohore

* Ndërtime të njohura të arkitekturës bashkëkohore

* Kuptimësimi i vendit urban bashkëkohor dhe infrastruktura bashkëkohore e qytetit

* Ndërtime të njohura të arkitekturës bashkëkohore në RM

QËLLIMET KONKRETE PËR LËMINË

Hulumtimi i stileve kryesore të ndërtimit në periudhën historike.

Njohja e objekteve arkitektonike më të shquara në antikë (psh. Partenon, Biblioteka e Aleksandrisë, Gjiganti i Romës, Pantenoni etj).

Hulumtimi i rëndësisë së planit ndërtimor në qytet.

Hulumtimi i bujshëm kulturor që ka mbetur nga e kaluara në territorin e R.M dhe t'i njohë përmendoret kulturore nga e kaluara në territorin e qytetit dhe rrethit të tij.

Hulumtimi i stilit dorjan, jon dhe korin në arkitekturën antike.

Hulumtimi i rëndësisë së planit ndërtimor të qytetit.

Hulumtimi i ndërtimeve më të rëndësishme në arkitekturën mesjetare dhe atë të renesansës psh. kisha e Shën Sofisë në Stamboll, Katedralja Shën Marko në Veneci, Kisha në Notër Dam në Pariz,. Katedralja në Firencë, katedralja në Pizë, Xhamija në Kordoba.

Hulumtimi i përkujtimeve kulturore-historike në Mesjetë në territorin e Republikës së Maqedonisë (përmes fotografisë, filmit, ose aktivitetit në terren)

Me ndihmën e fotografisë, tekstit , kasetës ose filmit t'iu paraqesë nxënësve disa objekte të njohura arkitektonike.

Nxënësve t'iu sqarohet rëndësinë e infrastrukturës (rrugët, ujësjellsin, banjave publike etj).

Hulumtimi i rëndësisë të koncepteve të reja urbanistike në periudhën e Shekullit të ri.

Hulumtimi i rëndësisë të planit ndërtimor të qytetit dhe infrastrukturës e reja të përfshiera në Shekullin e ri.

Të njihet me bujshmërinë e re kulturore në Shekullin e ri, në territorin e Republikës së Maqedonisë dhe t'iu njohë përmendoret kulturore në territorin e qytetit ku jeton dhe rrethim e tij.

Hulumtimi i stileve kryesore në arkitekturën e Shekullit të ri.

Hulumtimi i qyteteve më të rëndësishme në arkitekturën e shekullit të ri (psh. Kulla e Ajfelit, Opera e Parisit, Kisha e familjes së shenjtë në Barcelonë, Ura e Bruklinskit, Empajr Stejt Bilding, Qendra Rokfeler etj).

Hulumtimi i strukturës urbane në Shekullin e ri.

Hulumtimi i karakteristikave të arkitekturës bashkëkohore.

Hulumtimi i stileve themelore në arkitekturën bashkëkohore.

Hulumtimi i ndërtimeve më markante të arkitekturës bashkëkohore (psh. Shtëpia e Mileniumit në Londër, opera e Sidnejit, Ndërtesa e Kombeve të Bashkuara në Nju-Jork, Qendra Pompidu në pariz, ndërtesa të Qendrës tregtare botërore të cilat u rrënuan në sulmet terroriste, Piramida në Luvër etj).

Hulumtimi i ndërtimeve më të theksuara bashkëkohore në R. e Maqedonisë, veçanërisht në qytetin ku jetoni dhe mësoni.

Hulumtimi i karakteristikave themelore të arkitekturës bashkëkohore.

Hulumtimi i stileve kryesore të arkitekturës bashkëkohore.

Hulumtimi i ndërtimeve më markante të arkitekturës bashkëkohore.

Hulumtimi i ndërtimeve më të njohura të arkitekturës bashkëkohore në Republikën e Maqedonisë, në qytetin ku jetoni.

Përmes fotografisë, filmit, ose hulumtimit të terrenit , nxënësit njihen me përmendoret kulturore-historike të Shekullit të ri në territorin e RM.

IV. RELIGJIONET DHE MITOLOGJITË

RELIGJIONET ANTIKE DHE MITOLOGJITË

- * Besimi në popujt antik
- * Mitologjia e vjetër greke
- * Mitologjia romake
- * Ndikimi i besimeve antike përmes zhvillimit të artit
- * Ndikimi i mitologjisë antike përmes krijimtarisë bashkëkohore

MENDIMI RELIGJIOZ NË MESJETË DHE NË RENESANSË

- * Zgjerimi i krishtenizmit
- * Gjeneza e doktrinës teologjike të krishtenizmit.
- * Paraqitja dhe përfshirja , zgjerimi i islamizmit.
- * Mendimi teologjik dhe iluminist në territorin e RM në Mesjetë.
- Ndikimi i motiveve religjioze përmes krijimtarisë bashkëkohore.

MENDIMI RELIGJIOZ NË SHEKULLIN E RI

- * Doktrinat e reja shekullore teologjike.
- * Përcaktimi i marrëdhënies, qëndrimit të ri shekullor në pushtetin religjioz
- * Koncepte të reja shekullore për tolerancë fetare
- * Mendimi teologjik dhe iluminist në territorin e RM në shekullin e ri.
- * Ndikimi i i doktrinave të reja religjioze përmes krijimtarisë bashkëkohore.

MENDIMI RELIGJIOZ NË PERIUDHËN E RE

- * Doktrinat bashkëkohore teologjike
- * Marrëdhëniet bashkëkohore midis institucioneve fetare dhe institucioneve të shenjta shtetërore.
- * Koncepte bashkëkohore për tolerancë fetare dhe respekt interkonfesional.
- * Mendim bashkëkohor teologjik në Republikën e Maqedonisë.
- * Ndikimi i doktrinave bashkëkohore religjioze përmes artit.

QËLLIME KONKRETE PËR LËMINË

Hulumtimi i kolorizimit të religjionit antik.

Hulumtimi i funksionit shoqëror të traditës dhe mitologjisë në periudhën antike

Hulumtimi i ndikimit në antikën mitologjike përmes krijimtarisë bashkëkohore.

Me ndihmën e tekstit, fotografisë, shfaqjes teatrale, ose film , t'iu paraqesin nxënësve mite të njohura antike.

T'iu sqarojë nxënësve rëndësinë e mitologjisë për krijimin e krijimtarisë edhe atë, aq sa është e mundur, ta përshkruajë me tekst, fotografi, ose film.

T'i njoftojë nxënësit me ndikimin e mitologjisë antike përmes krijimtarisë bashkëkohore.

Njohja me parimet themelore të krishtenizmit.

EKSPIKIMI i rëndësisë dhe funksionit shoqëror të doktrinave teologjike.

Njohja me parimet themelore të islamit.

Hulumtimi i rëndësisë të mendimit iluminist në territorin e RM.

Hulumtimi i ndikimit të motiveve nga librat e shenjta përmes krijimtarisë bashkëkohore.

Me ndihmën e tekstit, film dokumentar, nxënësit të njoftohen me procedura kryesore të krishtenizmit.

Diskutim për dukurinë të motiveve realiste përmes krijimtarisë bashkëkohore dhe sipas mundësisë ajo të tregohet me tekst, fotografi, shfaqje teatrale ose film.

Hulumtimi i ndikimit të doktrinave religjioze përmes krijimtarisë bashkëkohore.

Hulumtime për nevojën dhe procedurën e pajtueshmërisë së doktrinës teologjike me realitetin shoqëror të epokës së re.

Me ndihmën e tekstit, filmit dokumentar , nxënësit t'iu sqarohet qëndrimi i ri shekullor midis pushtetit mbretëror dhe atij të civilizuar, si dhe nevoja për vënie e marrëdhënies i tolerancës fetare dhe respektimi i njerëzve me përkatësi të ndryshme fetare.

Hulumtim për rëndësi të përgjithshme të mendimit iluminist në territorin e RM.

Hulumtimi i parimeve kryesore i doktrinave bashkëkohore teologjike.

Hulumtimi i konceptit të reciprok i institucioneve fetare nga institucionet e drejtorive shtetërore.

Hulumtimi për rëndësinë e koncepteve bashkëkohore për tolerancë fetare dhe respektimi i religjioneve tjera.

Hulumtimi i doktrineve themelore të mendimit bashkëkohor teologjik në RM

Hulumtimi i ndikimit të doktrineve religjioze bashkëkohore përmes artit.

Të njoftohet me parimet themelore të doktrineve bashkëkohore teologjike.

Ta kuptojë rëndësinë e qëndrimit bashkëkohor midis institucioneve fetare dhe institucionet e shenjta shtetërore.

Ta njohë rëndësinë të koncepteve bashkëkohore për tolerancë fetare edhe për respekt interkonfesional.

Të njoftohet me doktrinën kryesore të mendimit bashkëkohor teologjik në Republikën e Maqedonisë.

Të mësojnë q për t'i njohur ndikimin e doktrineve bashkëkohore religjioze përmes artit.

Hulumtimi për rëndësinë e motiveve religjioze përmes krijimtarisë bashkëkohore.

V. ARTI

ARTI NË ANTIKË

* **Literatura e popujve antik**

* **Ndërtimtaria dhe skulptura në Antikë**

* **Teatri në Antikë**

* **Motivet e artit antik në krijimtarinë bashkëkohore**

* **Gjurmet nga ndërtimtaria dhe skulptura antike në territorin e Republikës së Maqedonisë.**

ARTI NË MESJETË DHE NË RENASANSË

* **Arti në mesjetë**

* **Humanizmi dhe arti në Renesansë**

* **Artistë më të rëndësishëm në Renesansë**

* **Motivet e artit mesjetar në krijimtarinë bashkëkohore**

* **Ndikimi i artit të Renesansës përmes kulturës bashkëkohore.**

ARTI NË SHEKULLIN E RI

- * Zhvillimi i artit në shekullin e ri
- * Drejttime më të njohura artistike në Shekullin e ri
- * Artistë më të rëndësishëm në Shekullin e ri
- * Ndikimi i artit në shekullin e ri përmes formimit të vlerave shoqërore
- * Arti në shekullin e ri në territorin e RM

ARTI NË PERIUDHËN BASHKËKOHORE

- * Zhvillimi i artit bashkëkohor
- * Drejttime bashkëkohore artistike
- * Artistë më të çmuar bashkëkohor
- * Arti bashkëkohor në Republikën e Maqedonisë

QËLLIME KONKRETE PËR LËMINË

Hulumtime të lidhshmërisë të artit bashkëkohor me traditë antike

Hulumtimi i literaturës antike kryesore më të shquara

Hulumtimi i karakteristikave kryesore të artit antik.

Hulumtimi i rëndësisë së teatrit antik.

Të kuptojë se krijimtaria bashkëkohore është e pasuruar me motive antike

Njohja e të mbeturave nga begatia kulturore antike në territorin e Republikës së Maqedonisë.

Përmes shembujve t'i njoftojë nxënësit me literaturën e popujve antik.

Me ndihmën e tekstit, fotografisë, ose filmit , nxënësve t'iu prezentojë skulpturën dhe ndërtimtarinë antike.

t'i mësojë nxënësit që t'i njohin motivet antike në krijimtarinë bashkëkohore.

Përmes mësimin në terren , fotografisë, filmit, ose tekstit të nxënësve t'i paraqesë pasurinë kulturore në territorin e RM të mbetur nga koha antike.

Hulumtimi i karakteristikave kryesore të artit mesjetar.

Të njoftohet me zhvillimin e artit të renesansës dhe ta kuptojë komponentën humaniste.

Njoftimi me me artistët më të rëndësishëm në periudhën e Renesansës.

Njohja e motiveve mesjetare në krijimtarinë bashkëkohore.

Të njoftohet me ndikimin e artit të renesansës përmes krijimtarisë artistike.

Hulumtim i karakteristikave kryesore në artin mesjetar (literaturës, muzikës, artin figurative etj)

Hulumtimi për artistët më të njohur nga Renesansa, si p.sh. Dante, Bokaçio, Xhoto, Lenonardo Da Vinçi, Mikelanxhelo etj.

Hulumtimi i ndikimit të artit mesjetar dhe të renesansës përmes krijimtarisë bashkëkohore artistike dhe t'i udhëzojë nxënësit që t'i njohin ndikimet e përmendura.

Hulumtim i karakteristikave të artit të shekullit të ri (literaturës, muzikës, artin figurativ, skenës, artin filmik etj).

Hulumtimi i drejtimeve më të njohura në artin e ri .

T'i njoftojë nxënësit me artistët (shkenctarët) më të njohur të Shekullit të ri.

Hulumtimi i metodologjisë për njohjen e vlerave estetike.

Hulumtimi i të arriturave më markante të artit shqiptar në shekullin e ri.

Hulumtimi i karakteristikave kryesore të artit të shekullit të ri.

Hulumtimi i llojeve të krijimtarisë artistike dhe i lëvizjeve kryesore në artet gjatë Shekullit të ri.

Hulumtimi i artistëve (shkenctarëve) më të njohur në periudhën e Shekullit të ri.

Hulumtimi i ndikimit të lëvizjeve kulturore përmes krijimit të qëndrimeve shoqëroro-politike dhe vlerave në shoqëri.

Hulumtimi i ndikimit të artit në shekullin e ri përmes krijimtarisë bashkëkohore artistike në Republikën e Maqedonisë.

Hulumtimi për karakteristikat kryesore të artit bashkëkohor (literaturës, muzikës, artin, skenës, artin filmik etj)

Hulumtimi i drejtimeve bashkëkohore artistike dhe krijimtaria e artistëve bashkëkohor më të shquar.

Hulumtimi i koncepteve bashkëkohore estetike.

Hulumtimi i karakteristikave themelore të krijimtarisë bashkëkohore artistike në Republikën e Maqedonisë, si dhe t'i njohë nxënësit me veprat artistike të artistëve më eminent në Maqedoni.

Të njihet me karakteristikat kryesore të artit bashkëkohor.

Të njihet me zhvillimin e drejtimeve bashkëkohore artistike.

Hulumtimi i krijimtarisë të artistëve më të rëndësishëm bashkëkohor.

Hulumtimi i koncepteve estetike bashkëkohore.

Hulumtimi i krijimtarisë artistike bashkëkohore në Republikën e Maqedonisë.

VI. FILOZOFIA DHE SHKENCA

FILOZOFIA DHE SHKENCA NË ANTIKË

- * **Rrënjët e mendimit shkencor në Antikë**
- * **Lindja e filozofisë (periudha kosmologjike)**
- * **Periudha antropologjike (Sokrati)**
- * **Periudha sistematike (Platoni dhe Aristoteli)**
- * **Filozofija në periudhën helenistike**

FILOZOFIJA DHE SHKENCA NË MESJETË DHE NË RENESANSË

- * **Karakteristikat e mendimit filozofik në Mesjetë**
- * **Karakteristikat e mendimit filozofik në Renesansë**
- * **Karakteristikat e shkencave në Renesansë**
- * **Ndikimi i mendimeve filozofike në mesjetë përmes kulturës bashkëkohore.**
- * **Rëndësia e frymës së Renesansës për përparimin e kulturës evropiane.**

FILOZOFIA DHE SHKENCA NË SHEKULLIN E RI

- * **Karakteristikat e mendimit filozofik të shekullit të ri**
- * **Filozofë më eminent gjatë shekullit të ri**
- * **Ndikimi i mendimit filozofik në shekullin e ri**

*Ndikimi i mendimeve filozofike në mesjetë përmes kulturës bashkëkohore.

* Rëndësia e frymës së renesansës për përparimin e kulturës evropiane.

FILOZOFIJATA DHE SHKENCA NË SHEKULLIN E RI

*Karakteristikat e mendimit filozofik në Shekullin e ri

* Filozofë më të rëndësishëm të Shekullit të ri

* Ndikimi i mendimit filozofik të shekullit të ri përmes zhvillimit të shkencave.

* Zhvillimi i shkencave në Shekullin e ri.

* Ndikimi i shkencës në shekullin e ri përmes kulturës bashkëkohore

FILOZOFIA DHE SHKENCA BASHKËKOHORE

* Karakteristikat e mendimit filozofik bashkëkohor

* Filozofë më eminent bashkëkohor

* Zhvillimi dhe ndikimi shoqëror në shkencën bashkëkohore.

* Zhvillimi i kibernetikës dhe kompjuterëve.

* Ndikimi i shkencës bashkëkohore përmes kulturës bashkëkohore.

QËLLIMET KONKRETE PËR LËMINË

Hulumtimi i rrënjëve të zhvillimit të mendimit shkencor-filozofik në Evropë.

Hulumtimi i përpjekjeve të para për sqarim shkencor të origjinës botërore.

Ta kuptojë esencën e mendimit antik për qenien njerëzore.

Hulumtimi i përpjekjeve të Platonit dhe Aristotelit për sistematizimin e njohurive njerëzore.

Hulumtimi i parimeve kryesore të filozofëve të stoicizmit, kinizmit dhe hedonizmit.

Hulumtimi i parimeve kryesore të mendimit shkencor.

Hulumtimi i rëndësisë së përpjekjeve fillestare për sqarim shkencor të origjinës së botës.

Hulumtimi i sofisteve dhe Sokratit për zhvillimin e mendimit antropologjik

Hulumtimi për ndikimin të sistemeve filozofike të Platonit dhe Aristotelit përmes zhvillimit të mëturjes të filozofisë.

Hulumtimi i drejtimit të mendimit filozofik në Mesjetë

Hulumtimi i drejtimit të mendimit filozofik në Renesansë.

Hulumtimi i përpjekjeve të mendimtarëve të mëdhenj për ta mbështetur, themeluar mendimin shkencor në Renesansë.

Hulumtimi i ndikimit të mendimit filozofik mesjetar përmes shkencës dhe artit bashkëkohor.

Hulumtimi i rolit të filozofisë së renesansës për krijimin e shoqërisë bashkëkohore demokratike.

Hulumtimi i karakteristikave filozofike mesjetare dhe krahasimi i filozofisë antike.

Hulumtimi i karakteristikave të filozofisë gjatë renesansës dhe krahasimi me filozofinë antike dhe mesjetare.

Hulumtimi për rëndësinë e zhvillimit të shkencave në shekullin e ri.

Hulumtimi i ndikimit dhe rëndësia e filozofisë së shekullit të ri përmes zhvillimit të kulturës bashkëkohore.

Hulumtimi i mendimit bashkëkohor filozofik.

Hulumtimi i krijimtarisë dhe ndikimi i filozofëve bashkëkohor si p.sh. Bertrand Rasell, Hulumtimi i Zhan - Pop Sartër, Alber Kamy, Zhak Derida, Karl Poper etj.

Hulumtimi i zhvillimit të shkencës bashkëkohore, si dhe ndikimi i saj në shoqëri.

Hulumtimi i rëndësisë së zhvillimit të kibernetikës dhe kompjuterëve.

Hulumtimi i ndikimit të shkencës bashkëkohore përmes kulturës bashkëkohore

Hulumtimi i karakteristikave të mendimit bashkëkohor filozofik.

Të njihet me mendimet e filozofëve më eminent bashkëkohor.

Hulumtimi i zhvillimit edhe me ndikim shoqëror të shkencës bashkëkohore.

Hulumtimi i zhvillimit të kibernetikës dhe kompjuterëve.

Hulumtimi i rëndësisë së ndikimit të shkencës bashkëkohore përmes kulturës bashkëkohore.

VII. JETA DHE ZAKONET

JETA DHE ZAKONET NË ANTIKË

- * Familja në Antikë
- * Arsimimi në Antikë
- * Festat në Antikë
- * Lojërat olimpike
- *Ekonomia dhe tregëtia në Antikë

JETA DHE ZAKONET NË MESJETË DHE NË RENESANSË

- * Organizimi shoqëror në Mesjetë
- * Solemnitete rituale
- * Ndikimi i frymës së renesansës përmes ndryshimit të jetës dhe zakoneve të njerëzve
- * Lindja e frymës së ndërmarrësit në renesansë
- * Jeta dhe zakonet e njerëzve në territorin e Republikës së Maqedonisë në periudhën e Mesjetës

JETA DHE ZAKONET NË SHEKULLIN E RI

- * Organizimi shoqëror në Shekullin e ri
- * Mënyrat e ndjenjave në shekullin e ri
- * Ndikimi i frymës së re shekullore përmes ndryshimit të jetës dhe zakoneve të njerëzve.
- * Zhvillimi i ekonomisë dhe industrializimi në shekullin e ri
- * Jeta dhe zakonet e njerëzve në territorin e Rm në periudhën e Shekullit të ri

JETA DHE ZAKONET NË PERIUDHËN BASHKËKOHORE

- * Organizimi shoqëror bashkëkohor
- * Ndjenjat dhe solemnitetet në botën bashkëkohore
- * Kultura bashkëkohore, arsimi, jeta dhe zakonet e njerëzve.
- * Lëvizjet bashkëkohore ekonomike
- * Jeta dhe zakonet e njerëzve në Republikën e Maqedonisë.

QËLLIME KONKRETE PËR LËMINË

Hulumtimi i jetës dhe zakoneve të njerëzve në kohën antike, mesjetë dhe shekullin e ri në territorin e RM.

Hulumtimi i organizimit të shoqërisë në Mesjetë dhe krahasimi me shoqërinë bashkëkohore.

Hulumtimi i zakoneve dhe solemniteteve në Mesjetë

Hulumtimi i ndryshimeve dhe mënyrës së mendimit dhe qëndrimi i njerëzve në kohën e Renesansës.

Hulumtimi i etnologjik në periudhën e mesjetës në territorin e RM.

Hulumtimi i organizimit shoqëror në Mesjetë.

Hulumtimi i rëndësisë shoqërore i solemniteteve rituale.

Hulumtimi i jetës dhe zakoneve të njerëzve në territorin e RM-së në periudhën e Mesjetës.

Lidhshmëria e jetesës dhe zakoneve të njerëzve dhe zhvillimi i qyteteve në Shekullin e ri në territorin e RM-së.

Hulumtimi i rëndësisë shoqërore së festimit gjatë Shekullit të ri.

Të njihet me shënimet etnologjike të njerëzve në periudhën e Shekullit të ri në territorin e RM-së.

Hulumtimi i organizimit të shoqërisë bashkëkohore dhe krahasimi me shoqëritë paraprake.

Hulumtimi i zakoneve dhe solemniteteve në shoqërinë bashkëkohore.

Hulumtimi i nevojave kulturore dhe organizimi i jetës së njeriut bashkëkohor.

Hulumtimi i esencës të veprimtarisë ekonomike dhe proceset ekonomike sot.

T'i konfirmojë karakteristikat themelore të jetës së njerëzve në Republikën e Maqedonisë.

Hulumtimi i organizimit shoqëror në shoqërinë bashkëkohore.

Hulumtimi i rëndësisë shoqërore i ndjeshmërisë në shoqërinë bashkëkohore.

Hulumtimi i jetës dhe zakoneve të njerëzve në Republikën e Maqedonisë.

5. ORGANIZIMI DHE REALIZIMI I AKTIVITETEVE PROJEKTUESE

5.1. ORGANIZIMI I KOHËS

Aktivitetet praktikohen në kuadër të 35 orëve në vjet, nga gjithsej 35 orë, 15 orë realizohen në shkollë , ndërsa 20 orë janë paraparë për aktivitete në terren dhe për punën e mvetësishme individuale të nxënësit në kushte shtëpiake, ose në biblioteka.

5.2.: ORGANIZIMI I GRUPEVE PROJEKTUESE

Arsimtari, (mentori) së bashku me nxënësit e tyre (hulumtues të rinjë) krijojnë dhe realizojnë projekte. Projektet realizohen në formë të punëtorive, të cilat mund të jenë kabinetike (në shkollë) dhe në terren (si vizita të përmendoreve kulturore-historike, muzej, kinema, teatro, biblioteka, arkive, institucione arsimore, zyra të pushtetit vendor, etj.) Në drejtim të programimit të aktiviteteve projektuese jepen shtatë lëmi tematike, ndërsa çdo temë përmbanë propozime prej nga 20 lëmime nëntematike prej të cilave arsimtari në bashkëpunim me nxënësit krijon tema për hulumtim. Arsimtari, në bashkëpunim me nxënësit dhe kolegët nga aktiviteti zgjedh tema dhe punëtori, e konfirmon orarin e tyre dhe kohëzgjatjen dhe i realizon si projekte të vogla. Arsimtari i kulturës urbane mund edhe vet të jetësojë aktivitete , të cilat janë përkatëse me nevojat dhe interesimin e nxënësve të tij. Kjo mënyrë e ndarjes së përmbytjeve mësimore mundëson orientim më të saktë gjatë struktimit të temës mësimore, kurse njëkohësisht jep zgjedhje të pasur për aftësimin e përmbytjeve mësimore drejtë interesimit , dëshirave dhe nevojave të nxënësve.

5.3. ROLI I ARSIMITARIT

Arsimtari është mentor, i cili bashkëpunon me nxënësit gjatë realizimit të projekteve. Gjatë tërë vitit shkollor arsimtari duhet t'i aftësojë nxënësit të bëjnë projekte. Më pas shfrytëzohet monologu, teksti i dialogut, demonstrimi, vizualiteti në muzeje, në ekspozita, ekskurziohn, fluturim etj. Gjatë praktikimit të aktiviteteve të kulturës urbane, nëse është e mundur duhet të shfrytëzohet edhe teknologjia informative. Kompjuteri është një nga mjetet më ekspanzuese mësimore - mjet mësimor i ardhmërisë. Me këtë mësimi mund të organizohet sipas parimeve të ndryshme. Puna me kompjuter kërkon aktivitet të vazhdueshëm të nxënësit, dhe i mundëson informacion të kontinuar reciprok, i cili ka funksion drejtues. Arsimtari në punën e tij mund të përgatisë sekuenca të programuara për këtë është e domosdoshme të definojë qëllime operative, edukativo-arsimore, të bëjë analiza të përmbytjeve mësimore, t'i anëtarësojë në njësi të vogla dhe më pas sipas qëllimeve të parashtruara të formulojë pyetje, përgjigje të mundshme dhe informata plotësuese.

Mentori (arsimtari) ka mbikëqyrje në punën e secilit nxënës, ai i përcjell angazhimet e tyre gjatë punës individuale në shkollë dhe shtëpi, e përcjell punën e tij në grup dhe plenum. Vlerësohet rregullshmëria, angazhimi, inventiviteti dhe kontributi drejtë cilësisë së përpunimit të projektit. Çdo nxënës plotëson portfolio, si dhe listat punuese, ose mban ditar për aktivitetet individuale dhe grupe si dhe për rrjedhën, procedurat dhe rezultatet e hulumtimit.

Mentori ka mbikëqyrje, i kontrollon portfoliot, ditaret dhe listat punuese dhe mban evidencë për secilin nxënës në veçanti, si dhe për aktivitetet e paraleles (grupit hulumtues në tërësi). Në fund të vitit mentori ia dorëzon të dhënat kujdestarit të klasës

dhe në dëftesë shkruhet se nxënësi e ka realizuar programin e kulturës urbane. Nxënësi nuk mund ta mbarojë vitin nëse nuk realizon numër përkatës të orëve të aktiviteteve projektuese.

5.4. AKTIVITETI I NXËNËSIT

Gjatë praktikimit të aktiviteteve të kulturës urbane, nxënësit individualisht, ose në mënyrë grupore dhe frontale plotësojnë listat punuese dhe ashtu i shprehin njohuritë dhe impresionet e tyre, japin propozime për përparimin e jetës urbane dhe mësohen të praktikojnë demokracinë qytetare. Në kuadër të aktiviteteve të kulturës urbane, nxënësit së bashku me arsimtarin vizitojnë ekspozita, muzeje, shfaqje teatrale dhe filmike, përmendore kulturore-artistike, vende arkeologjike, objekte fetare etj., që për to paraqet kënaqësi të vërtetë, ndërsa njëkohësisht edhe mjet të fuqishëm për njoftim të drejtpërdrejtë me të kaluarën hapsinore, historike dhe kulturologjike. Ky aktivitet e aktualizon edhe materialin mësimor të lëndëve tjera. Këto me kujdes përgatiten dhe mbajtjes së tyre është e obligueshme të diskutohet.

BASHKËPUNIMI

Nxënësit dhe arsimtarët që i praktikojnë aktivitetet projektuese të kulturës urbane në realizimin e projekteve mund të bashkëpunojnë me aktivitetet tjera aktivitetuese siç janë: Kultura e mbrojtjes, paqa dhe toleranca, aktivitetet projektuese të krijimtarisë figurative, kulturës qytetare, klubeve literatue dhe seksioneve dramatike etj. Aktivitetet projektuese të kulturës urbane ndërlihen me institucionet kulturore dhe pushtetin vendor dhe bëjnë projekte të përbashkëta.

PLANIFIKIMI I ARSIMTARIT

Arsimtari, mentori i kultures urbane pavaresisht nga vokacioni i tij primar (që do të thote të ketë të kryer studime nga: filozofia, sociologjia, arti figurativ dhe muzikor, paqë dhe mbrojtje, gjeografi) me nxënësit e tij kurse në kuader të drejtimeve jep drejtime të përgjiuthshme për zgjedhjen e përmbajtjes të aktiviteteve projektuese. Më pas bënë planifikim global, tematik dhe operativ. Arsimtari është i detyrueshëm të planifikojë hapësirë në të cilën do të zhvillohen aktivitetet projektuese. Dinamika e furnizimit të materialeve për punë, ai planifikon punë në grupe të ndar si dhe takime plenare. Arsimtari planifikon edhe ekspozita dhe lidhshmëri të shkollës me institucionet nga lëmi i kulturës dhe me pushtetin vendor. Arsimtari planifikon edhe korelacion dhe bashkëpunim me aktivitetet tjera projektuese në shkollë si dhe lidhshmërinë e grupeve që e praktikojnë aktivitetin projektues të kulturës urbane në shkolla të ndryshme.

7. PËRBËRJA E GRUPIT PUNUES:

1. Doc. d-r Ollga Peshevska-Zarevska, arsimtare e Metodikës e lëndës së filozofisë pranë Institutit të Filozofisë në Fakultetin Filozofik në Shkup., kryetare e Qendrës edukativo-hulumtuese për kulturë urbane.
2. Prof. d-r Bllagorodna Lakinska, arsimtare e Didaktikës në Institutin e Pedagogjisë pranë Fakultetit Filozofik në Shkup; nënkryetare e Qendrës edukativo-hulumtuese për kulturë urbane.
3. Sofka Koceva- këshilltare në BZHA - Shkup